

בעזה"י

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת כי תצא

עיה"ק צפת

- א -

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיָו (דברים כא, י). יש לדקדק מדוע אמרה התורה "על" אויבך ולא "כנגד" אויבך.

רש"י כתב להלן (בפסוק יא) "ולקחת לך לאשה – לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נשאה סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו כי תהיינן לאיש וגו' (להלן פסוק טו), וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו".

הנה רש"י פירש בזה ענין סמיכת פרשת "אשת יפת תואר" לפרשת "בן סורר ומורה", וצריך להבין על דרך זה ענין סמיכות פרשת "כי תצא למלחמה" לפרשת "בן סורר ומורה".

עוד כתב רש"י לעיל "כי תצא למלחמה – במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שבו, שהרי כבר נאמר בשבעה אומות לא תחיה כל נשמה (דברים כ, טז)", וצריך ביאור דעל פי המבואר בספרים הקדושים אין שייך כלל ענין "רשות", וכל

המעשים שבעולם אינן אלא בגדר מצוה או איסור, ואם כן מה שייד
לומר במלחמת הרשות הכתוב מדבר.

- ב -

והנה כתבו בספרים הקדושים שהרמז בפסוקים אלו הולך על המלחמה
שיש לאדם כנגד יצר הרע, וזה מה שכתב רש"י "לא דברה תורה אלא
כנגד יצר הרע".

וענין מלחמת היצר מבואר בגמרא ברכות (דף ה ע"א) "אמר רבי לוי
בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר
הרע, שנאמר (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו, אם נצחו מוטב, ואם
לאו יעסוק בתורה, שנאמר אמרו בלבבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו
יקרא קריאת שמע, שנאמר על משכבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו
יזכור לו יום המיתה, שנאמר ודומו סלה". ופירש רש"י "ירגיז יצר טוב –
שיעשה מלחמה עם יצר הרע".

והיינו על פי מה דאיתא במסכת קידושין (דף ל ע"ב) "תנו רבנן ושמתם
סם תם, נמשלה תורה כסם חיים, משל לאדם שהכה את בנו מכה
גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו, בני כל זמן שהרטיה זו על
מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין
בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי, כך
הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו
תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר
(בראשית ד, ז) הלא אם תטיב שאת, ואם אין אתם עוסקין בתורה
אתם נמסרים בידו, שנאמר לפתח חטאת רובץ".

וביאור הדבר דכמו שבמלחמה ישנן "כלי מלחמה" הנצרכים ללוחמים
כדי לנצח, כמו כן במלחמת היצר ישנן "כלי מחלמה", וכלי המלחמה

של מלחמת היצר היא התורה, ובלי לימוד התורה אי אפשר להנצל ממלחמת היצר, כדאיתא בגמרא הנ"ל שהקב"ה אומר בראתי יצר הרע, היינו שאני עצמי בראתי היצר הרע, ורק אני יודע מה הם הכלי מלחמה הנצרכים כדי להינצל ממנו, והיא התורה, ובלי כלי מלחמה זה אי אפשר להנצל ממלחמת היצר.

אמנם יש להבין שהרי אנו רואים כמה וכמה שעוסקים בתורה ואינן מנצחים את יצרם הרע, ועל כרחך צריך לומר שישנם תנאים מוקדמים שצריך אותם עוד קודם לימוד התורה, כדי שלימוד התורה ישפיע לנצח במלחמת היצר.

ועל דרך דאיתא במסכת יומא (דף עב ע"ב) "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה (דברים ד, מד), זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה", והיינו שאם אין אדם לומד תורה בהקדם התנאים הנחוצים לכך, לא רק שאין התורה מועילה לו לנצח במלחמת היצר, אלא אדרבה, מורידה אותו עוד יותר ונעשית לו סם המות.

והתנאים הנצרכים ללימוד התורה, הם ב' תנאים. דבר ראשון הוא ענין המידות, דהאריז"ל הקשה מדוע לא נזכרו בתורה עניני מידות, ותירץ שכיון שדרך ארץ קדמה לתורה ואי אפשר לתורה להשפיע לטוב על האדם בלי הקדמת מידות טובות, אין צריך לכותבם בתורה.

ויש לבאר שזהו על דרך משל כמו מהנדס המצייר תכנית לבנין שאומר לבנות כך וכך, ודבר פשוט הוא שאינו צריך לומר שבנין בונים עם בטון וברזל וכו', כי זה דבר פשוט שכל מי שניגש לבנות יודע שדברים אלו נצרכים לבנין, ואין צריכים ללמוד אלא איך לבנות עם חומרים אלו. הוא הדבר בענין המידות, שאין צריך לכתוב בתורה ולפרט ענין

המידות, כי דבר פשוט הוא שאין באפשרות האדם להתעלות בתורה קודם שקבע בנפשו מידות טובות.

ותנאי הב' ללימוד התורה הוא, דהנה ישנם מיני תענוגים שברא הקב"ה בעולם, וצריך האדם שלא להשתמש בהם לשם תענוג בעלמא, אלא רק כדי שיהיה לו כח לעבודת השי"ת, הן במאכל והן במשתה, והן בשאר דברים. ואם האדם משתמש בהם לשם תענוג בעלמא זה משפיע עליו באופן שאף על פי שלומד תורה אין התורה פועלת בנפשו לענין שיוכל לנצח במלחמת היצר.

היוצא מדברינו, שאף על פי שהתורה היא ה"כלי מלחמה" לנצח במלחמה שבין יצר הטוב ליצר הרע, מכל מקום צריך תנאים מוקדמים ללימוד התורה שבלעדיהם לא תפעל התורה בנפשו לנצח במלחמת היצר. דבר ראשון הוא ענין המדות, וגם לא להשתמש בתענוגי עולם הזה להנאה גרידא כי אם לעבודת השי"ת.

וזה על דרך דאיתא בחז"ל "תולעת יעקב אין כוחה אלא בפה", אך עכ"פ צריך שה"פה" יהיה ראוי, שלא ידבר בו לשון הרע ודברים בטלים ושאר דיבורים אסורים. וכדתיב (תהלים נ, טז) "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי", ובלעדי תנאים אלו לא רק שאין התורה יכולה לעשות בו רושם לטובה, אלא עוד נעשית לו סם המות ח"ו.

וראה עד היכן הדברים מגיעים, שאליהו אמר בהר הכרמל ב' פעמים "ענני ה' ענני" (מלכים א' יח, לז), ופירשו חז"ל במסכת ברכות (דף ו ע"ב) "ענני שתד אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם", ומבואר בספה"ק תולדות אדם שהחשש היה שהם יטעו ממש לחשוב שאליהו הנביא השתמש במעשה כשפים ואין זה התגלות מן השמים, מפני שהם בדרגתם הנמוכה נמצאים במצב כזה שאף התגלות אלקות יכולה להיראות בעיניהם כמעשה כשפים.

וזה מה שלמדו חז"ל בברכות מהפסוק "אמרו בלבבכם" שכדי להתגבר על יצרו צריך לעסוק בתורה, ר"ל שלימוד התורה צריך להיות באופן כזה שישפיע על האדם ויכנסו הדברים ללבו, משא"כ אם אינו מקדים ללימוד התורה התנאים הנצרכים, הרי שאין דברי התורה נכנסים ללבו, ואינם בבחינת "אמרו בלבבכם".

- ג -

וענין זה של מלחמת היצר היא מלחמה תמידית עד שעת מיתה, חוץ מהאבות הקדושים שהפכו גם את יצר הרע ליצר הטוב כבר בחייהם, וכן דוד המלך ע"ה שאמר (תהלים קט, כב) "ולבי חלל בקרבי", אך בכל אדם המלחמה היא תמידית כל ימי חייו, ואף לצדיקים גדולים, ואדרבה, עם הצדיקים הקב"ה מדקדק יותר אפילו כחוט השערה (כדאיתא בבבא קמא דף נ ע"א).

ואם כי ישנם זמנים המסוגלים שבהם יותר קל לאדם להתגבר על היצר הרע, כגון חודש אלול, שעל חודש אלול נאמר בפרשתן "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" (זוהר חדש, בפרשתן), עכ"ז עדיין המלחמה היא תמידית עד שעת מיתה.

ואיתא שדוד המלך ע"ה שיבחה חמשה דברים, ואחד מהם הוא המיתה. ודבר זה צריך ביאור מה ענין בשבח המיתה. אך הענין הוא כנ"ל, שעד שעת המיתה עדיין נמצא האדם במלחמה עם היצה"ר, ורק בשעת מיתה נפטר האדם ממלחמת היצר, וזה השבח ששיבחה דוד המלך ע"ה את המיתה.

וכתב בספה"ק תפארת שלמה (בפרשתן, ד"ה כי תצא למלחמה) שזה ענין הסמיכות של "כי תצא למלחמה" לסוף הפרשה הקודמת "כי תעשה הישר בעיני ה'", שהישר בעיני ה' הוא כי תצא למלחמה, שיהיה לך מלחמת היצר כל ימי חיך. וזל"ק "כי תצא למלחמה על

אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבינו, הנ"ל לרמוז בזה בענין מלחמת היצר מה שאנו רואים כי יש אנשי מעשה העושים מלחמה ביצרם ומנצחין אותו ואחר כך באיזו ימים הולך ומתגבר עליהם וצריכין לערוך עוד נגדו מלחמה מחדש, ובאמת הוא תמיה גדולה בעיניהם מה זה ועל מה זה, הלא כבר ערכנו מלחמה וכבשנו אותו והיה עולה בדעתם כי די להם בזה ועתה הנה הוא היצר מתגבר כנגדם ומה יהיה בסופם, על זה באה התורה לרמוז כי תצא למלחמה, היינו שעיקר יציאתך לזה העולם הוא רק למען היות לך מלחמה כל ימי חיך ולכך נוצרת.

"וז"ש ביעקב אבינו (בראשית ז, א, ברש"י) בקש יעקב לישב בשלוח אמר לו הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב וכו', פירוש כי באמת יעקב היה מתקן לעולם הבא חלקו מה שיהיה צריך כאשר יבא עתו להסתלק מזה העולם, אך עוד עת לזה להתמהמה בעולם הזה בחיים חיותו וכאשר יגמר לתקן כל ענין מלחמת היצר ההכרח להסתלק מעולם הזה, ועל ידי זה שקפץ עליו רוגזו של יוסף והיה מהצורך לערוך עוד מלחמת היצר מחדש הנה צריך להתעכב עוד בעולם הזה.

"וכיוצא בזה מצינו בדוד המלך ע"ה שאמרו לו נעריו (מלכים א, ב) יבקשו למלך נערה בתולה ותהי לו סוכנת, כי אז היה דוד בבחינה זו שלא היה לו עוד שום תאוה כמ"ש (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי, ואמרו חכז"ל שהרג היצר, וז"ש (מלכים א, א) ויכסהו [ב]כגדים ולא יחם לו, ומשרתיו הצדיקים הגדולים הבינו זאת, והיו יראים לבל יסתלק ח"ו דוד המלך מעולם הזה מחמת שלא היה לו עוד מלחמת היצר, ולזה נתנו עצה ותחבולה להמציא לו מלחמה חדשה ונתנו לו אבישג השונמית יותר מי"ח נשים כדי לכבוש היצר שלא יגע בה, ובזאת יתעכב עוד בעולם הזה.

"וזה ענין סמיכת הפרשיות שמסיים בפרשת שופטים (דברים כא, ט) כי תעשה הישר בעיני ה' ומתחיל כי תצא למלחמה וגו', כי זהו הדרך הישר בעיני ה' שיהיה לאדם תמיד מלחמת היצר כל ימי חייו כי לכך נוצרת, וזה הפירוש כי תעשה בזה הרצון והישר בעיני ה' כי תצא למלחמה להיות לך מלחמת היצר", עכל"ק.

- ד -

ועתה נבוא לביאור הכתובים, דכי תצא למלחמה הכוונה מלחמת היצר כנ"ל, ובמלחמת הרשות הכתוב מדבר, היינו בדברים שהם "רשות", שהם לא בגדר איסור אלא בגדר דברים רשותיים, שאדם צריך לצאת למלחמה כנגדם לא ליהנות מהם אלא כפי מה שצריך כדי שיהיה לו כח לעבודת השי"ת.

וזה הביאור בסמיכות פרשת "כי תצא למלחמה" לפרשת "בן סורר ומורה". דהנה בבן סורר ומורה כתב רש"י (להלן פסוק יח) "ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב", ומקור דבריו ממסכת סנהדרין (דף ע"ב ע"ב).

ויש להקשות דהא מצינו בישמאעל כשגירש אברהם אבינו את הגר שברא לה הקב"ה באר מים. וכתב שם רש"י (בראשית כא, יז) " באשר הוא שם - לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים רבש"ע מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר, והוא משיבם עכשיו מה הוא צדיק או רשע אמרו לו צדיק, אמר להם לפי מעשיו של עכשיו אני דנו, וזה באשר הוא שם. והיכן המית את ישראל בצמא, כשהגלם נבוכדנצר, שנאמר (ישעיה כא, יד) משא בערב וגו' לקראת

צמא התיו מים וגו', כשהיו מוליכין אותם אצל ערביים היו ישראל אומרים לשבאים בבקשה מכם הוליכנו אצל בני דודנו ישמעאל וירחמו עלינו שנאמר (שם פסוק יג) אורחות דודנים, אל תקרי דודנים אלא דודים, ואלו יוצאים לקראתם ומביאין להם בשר ודג מלוח ונודות נפוחים, כסבורים ישראל שמלאים מים, וכשמכניסו לתוך פיו ופותחו הרוח נכנס בגופו ומת", וכן איתא במסכת ראש השנה (דף טז ע"ב) "ואמר רבי יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם", ואם כן מדוע נהרג בן סורר ומורה על שם סופו בשעה שעדיין כשר הוא.

והביאור הוא, שבן סורר ומורה מחמת שהוא "זולל וסובא", והיינו שהוא משתמש בעניני הרשות של עולם הזה רק בשביל להנות את גופו ולא בשביל עבודת ה', הרי שהוא כבר בגדר רשע, אמנם רק בכח ולא בפועל, אך מ"מ אינו כבר בגדר צדיק, וגם לפי מעשיו של אותה שעה "באשר הוא שם" מגיע לו עונש מיתה.

וזה ביאור הסמיכות לפרשת "כי תצא למלחמה" שהיינו מלחמת היצר כנגד דברים הרשתיים, שאם האדם אינו נלחם בזה עם יצרו הוא בגדר זולל וסובא הנאמר בבן סורר ומורה, שאף לפי מעשיו של עכשיו הוא חייב.

השי"ת יעזור שנזכה להתחזק בתפילה ולהתגבר כנגד היצר הרע, ונזכה לכתובה וחתומה טובה ולבנין בית המקדש בביאת משיח צדקינו בב"א.